

Tomta lantbruksskola.

Tomta lantbruksskola har ett vackert läge i norra delen av Romfartuna socken. Den stora grusåsen, som från Dalarna drar ända ut i Mälaren, går tätt förbi, här som, på många andra håll bevuxen med ståtlig tallskog. I söder är utsikten fri över den stora Romfartunaslätten. Vid klart väder kan man med obeväpnat öga skönja domkyrkotornet i Västerås.

Lantbruksskolan är inrymd i den gamla säterigården, uppförd i början av 1600-talet. Olof Grau berättar att "denna gård blev år 1665 av K.m:t donerad åt hr Lars Örnestierna, men sedan blev den 1671 utbytt från kronan mot hemman på annan ort." Gården innehades under åtminstone ett och ett halvt sekel av en del adelsläkter, varav den sista bar namnet Gyllengahn. I början av 1800-talet införlivades med Tomta säteri hemmanen Vettmö, Simansbo, Hoffmanstorp och Ålbo. Åkerarealen omfattar nu 600 tunnland, skogs och betesmark utgöra 400 tunnland.

År 1872 inköptes Tomta av direktör Anton Funkquist från Gräneby i Småland, och år 1888 flyttades hushållningssällskapets lantbruksskola från Stenby i Munktorp till den gamla säterigården. Anton Funkquist blev då föreståndare för skolan och innehade denna befattning till sin död 1896. Han efterträddes av sonen Karl Funkquist, som varit förste lärare och inspektor vid gården sedan 1894, efter att tidigare ha innehaft enahanda befattningar på Borgholms lantbruksskola. Den nye föreståndaren arrenderade gården fr.o.m. 1897 och inköpte densamma år 1900. Direktör Funkquist är som bekant fortfarande såväl ägare av gården som föreståndare för lantbruksskolan. Sedan år 1927 är en av hans söner, agronom Tor Funkquist, skolans förste lärare - och torde väl i sin tur komma att efterträda fadern som föreståndare och ägare av gården. Från far till son.

Landets lantbruksskolor omorganiserades 1912 och därmed även skolan i Tomta. Den blev då statsunderstödd och står nu under direkt kontroll av lantbruksstyrelsen, som också utser ordförande i styrelsen, vilken post beklädes av landshövding Murray. Hushållningssällskapet utser dock fortfarande styrelseledamöterna, vilka f.n. utgöras av greve Alex. Hamilton, Hedensberg, brukspatron L.L. Lorichs, Bernshammar, förvaltare Helge von Friesen, Svanå, och direktör Funkquist, den sistnämnde i egenskap av föreståndare självskriven ledamot.

Skolan har fått ett trevligt hem i gamla säterigården. Signaturen hade härom dagen tillfälle att avlägga ett besök vid Tomta och fick under föreståndarens ciceronskap en god inblick i "hur livet rör sig" inom lantbruksskolan. Denna är, som förut sagts, inrymd i den gamla säterigården, en pampig och vacker byggnad i typisk 1600-talsstil. Det var dock först åren 1925-1926 som säterigården återades till skola. Undervisningen hade tidigare bedrivits i en av Anton Funkquist uppförd byggnad, numera elevbostad. Efter en omfattande inre ombyggnad ovannämnda år torde man kunna säga, att den gamla säterigården nu på ett mycket gott sätt

fyller sin uppgift som "skolhus."

I första våningen finns kontors- och köksavdelningar, serveringsrum och tvenne matsalar, en större för eleverna och en mindre för förmän vid gården. Andra våningen är upptagen av två ljusa och präktiga lärosalar, biblioteksrum, tre rum för kökspersonalen, toalett och badrum m.m. Tredje våningen inrymmer en förtjusande bostad för förste läraren, tre rum, hall och kök. Källarvåningen slutligen, som upptogs i samband med ovan nämnd ombyggnad, har två stora matkällare, förrådsrum samt rum för koks och ved. Säterigården - liksom övriga hus vid Tomta - har centraluppvärmning, ja, även vattenledningar. Genom rörnedsledning till avsevärt djup i grusåsen har man fått utmärkt och tillräcklig vattenförsörjning, för såväl bostadsrum som ladugård, stall och avinhus. Hela gården är också sedan år 1917 elektrifierad.

Skolan har möjlighet att mottaga 28 lantbrukselever och ett mindre antal djurskötarelever. Kurstiden är för de förra två år och för de senare ett år. Det händer dock att en och annan lantbrukselev mottages för 1-årig kurs. För närvarande har skolan 20 lantbrukselever, varav 13 i äldre och 7 i yngre kursen. Att den yngre kursen f.n. är så liten beror på att av de i höstas antagna eleverna åtskilliga visade sig olämpliga för skolan och måste "hemförlovas." Sådant händer tyvärr ibland, framhåller hr Munkquist. Vidare har man fem ladugårdsskötareelever och en svin-skötareelev. Eleverna hör hemma i olika delar av landet, från Skåne upp till Norrland. Det är mycket bra elevmaterial i de nuvarande kurserna, efter rensningen i höstas, framhåller föreståndaren. Elevernas medelålder uppgår till c:a 24 år.

Grundlig såväl teoretisk som praktisk utbildning ges de blivande jordbruksförmännen. Första årets teoretiska undervisning omfattar aftonlektioner under minst 200 timmar. Ämnena äro huvudsakligen svenska språket, välskrivning, matematik, kemi och fysik. Under andra året ha eleverna minst 100 dagars heltidsläsning och dessutom en del lektioner under hösten. Ämnena under detta år äro många och omfatta geologi, botanik, jordbrukslära, husdjurslära, mjölkhushållning, sjukvårds- och hovbeslaglära, trädgårdsskötsel, skogshushållning, byggnadslära, lantbruksekonomi, kommunalkunskap, lantbruksbokföring, fältafattning och avvägning samt ritning. Även djurskötareeleverna få en del teoretisk undervisning, ehuru skolplanen icke föreskriver sådan för dessa.

Andre lärare vid skolan är agronom Lars Gustav Celsing, en brorson till förutvarande föreståndaren för Kolbäcks lantmannaskola, direktör Ulrik Celsing, Västerås.

Den praktiska undervisningen består naturligtvis i arbeten av olika slag vid gården. Eleverna indelas i olika lag och få sålunda öva sig som rättare, bokhållare, magasin förmän, meteorologiska observatörer, etc. Varje

skift räcker i fjorton dagar och återkommer ett par gånger om året, omväxlande sommar och vinter.

En titt i elevbostaden visar, att eleverna ha det trivsamt omkring sig också under fritiden. Varje rum behövs av två elever. De ha varsin säng, ett bord, ett par stolar, var sitt skåp för litet av varje samt rymliga garderober. Ingen lyx men praktiskt, rent och snyggt. I det rymliga tvättrummet finns också duschanordning, som för övrigt flitigt anlitas, framhåller föreståndaren. Vidare har man ett trevligt samlingsrum.

Gården har en ansenlig djurstock, omkring 225 nötkreatur, alla av S.R.B.-ras och reaktionsfria, o: a 150 svin, ett 200-tal höns och sex par hästar. Hästarnas antal har dock minskat betydligt på senare tid. Två traktorer ha nämligen ersatt ett 20-tal par draghästar. Det är väl knappast nödigt att nämna, att jordbruksdriften även i övrigt moderniserats i takt med tidens gång. Eleverna få sålunda en i alla avseenden fullt modern utbildning.

Till slut kan nämnas, att den gamla säterigården under nuvarande ägarens tid genomgått ingripande om- och nybyggnader. För tolv år sedan uppfördes den nuvarande manbyggnaden, liten i förhållande till den gamla från 1880-talet men betydligt mera trevlig ifråga om såväl exteriör som interiör. Alla ekonomibyggnader med undantag av ladugården äro nybyggda och präktiga. Den gamla ladugården har moderniserats och betydligt utökats. Även säteribyggnaden från 1600-talet har, som förut framhållits, genomgått en inre förvandling, som dock utförts så påtetsfullt, att i stort sett intet av dess gamla karaktär förvanskats. Den står nu mitt i allt det nya och moderna som en vacker klenod från gången tid och utgör ett nog så talande bevis för gårdens mångsekelgamla anor.

Ebe.

Avskrivet från en artikel i Vestmanlands Läns Tidning, införd i tidningen den 17 december 1932.